

8_01.21.-01.29.

Szakmai társadalomismeret

A társadalom összetételét mutató adatok értelmezése és ábrázolási technikái értelmezése és ábrázolási technikái

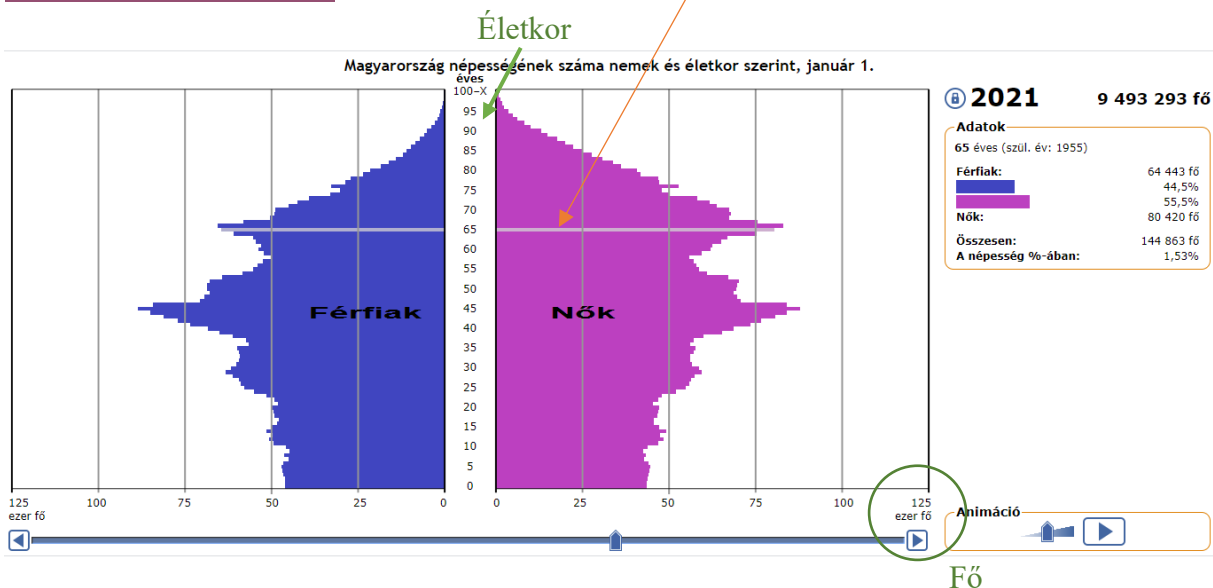
Demográfia: A demográfia a népességszámmal és a népesedési folyamatokkal foglalkozó tudomány.

A népesség, mint a társadalmi folyamatokat befolyásoló tényező: Minden társadalom egy adott népesség tagjaiból áll. E népesség száma, összetétele befolyásolja a társadalmi folyamatokat. Ugyanakkor a népesség alakulása nagymértékben függ a társadalmi tényezőktől.

A népesedést meghatározó tényezők: A népességszám változásait elsősorban a **születés** és a **halálozás** határozza meg. A népesedés témakörébe szokás még sorolni a **házasságkötést** és a **válást**, ezek nem a népességszámot, hanem a népesség családi állapot szerinti összetételét határozzák meg.

Korfa: olyan ábra, amelynek bal oldalán a **férfiak**, jobb oldalán a **nők** számának megfelelő hosszúságú vízszintes sávok mutatják az **adott életkorú népesség számát**, általában korévenként (pl. a vízszintes vonalnál a 65 éves emberek száma látható). Azért nevezik „korfának”, mert ha az emberek szaporodási rendjébe külső tényezők nem szólnak bele, az ábra képe sematikus fenyőfára emlékeztet.

Magyarország korfája

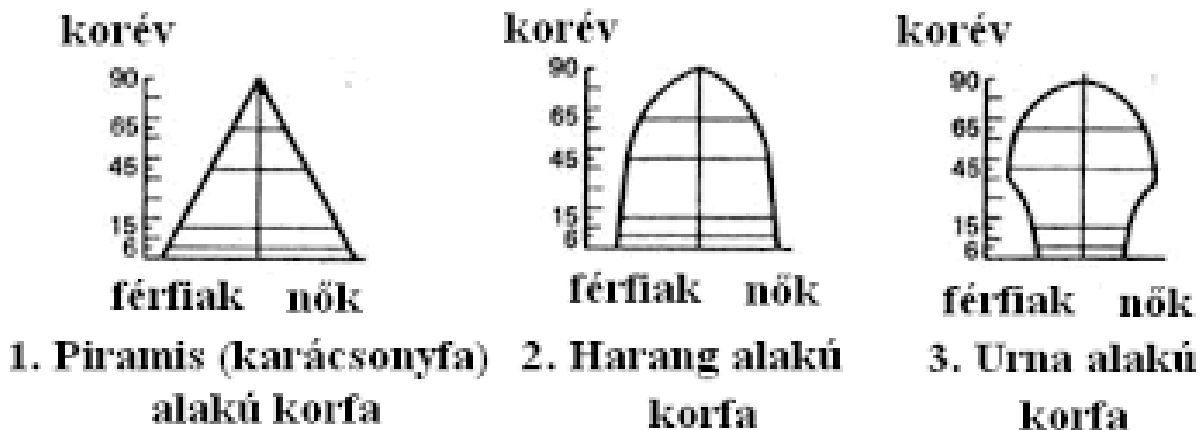

forrás: <http://www.ksh.hu/interaktiv/korfak/ország.html?lang=hu>

A magyar társadalom demográfiai jellemzői

- előregedő társadalom: az időskorú lakosság arány a folyamatosan növekszik
- nehezen lesz fenntartható a nyugdíjrendszer, mert a most 40-50 évesek mire nyugdíjkorúak lesznek, nem lesz elegendő aktív dolgozó a társadalomban, akik fizetik a járulékokat.
- alacsony a születések száma
- fogy a társadalom: az élve születések számát tartósan meghaladja a halálosok száma.

A korfa típusai:

- **Piramis alakú korfa**: a növekvő népesség korfája – itt széles az alap, ami fölfelé gyorsan keskenyedik, hisz sok a fiatal és magas a halandóság (alacsony a születéskor várható átlagos élettartam). A korfa tradicionálisan ilyen, ez jellemző ma a természeti népekre, a fejlődő országokra.
- **Harang alakú korfa**: a stagnáló népesség korfája – itt a fiatalok és a középkorúak aránya közel egyformán magas, a korfa csak az idős népességnél keskenyedik el és veszi fel jellegzetes, haranghoz, méhkashoz hasonló formáját.
- **Urna vagy hagyma alakú korfa**: a fogyó népesség korfája – ez keskeny alapú, felfelé kissé szélesedő forma, amit a fiatalok arányának csökkenése, az idősek arányának növekedése okoz (magas a születéskor várható átlagos élettartam). Ilyen korfával rendelkezik sok fejlett ország, többek között Magyarország is.

Demográfiai besorolás: életkori csoportokba soroljuk a társadalom tagjait, de mivel más-mást ruház az egyénre, ezért más-más lesz a társadalmi helyük, közös vonások és eltérések vannak.

Fiatalság társadalmi helyzete: (18-30 év)

- Dolgoznak vagy tanulnak
- Szüleivel él vagy saját egzisztenciát teremtett
- Közös vonás, hogy egzisztenciális gondok nehezítik a társadalmi működését. Életkezdés anyagi feltételei nem igazán biztosítottak. → nagy belső differenciáltságot mutat, hogy milyen esélyei lesznek az egzisztencia megteremtésére attól függően, hogy milyen a szülők vagyoni helyzete.
- Ha a szülők nem támogatják, nem lesz lakásuk.
- Csoporthoz tartoznak. A csoport jelöli ki az egyénit. Közös ahogy élnek, szórakoznak, gondolkodnak, pl. öltözködés, hasonló helyre járnak szórakozni, ahova fiatalok járnak, mert az idősebbeket kinézik, a fiatalok nyitottabbak.
- Közös elem, hogy van jövőképük, különbség hogy ez vagy optimista vagy pesszimista.
- Közös elem a lázadás, ez megújítási törekvéseket hoz a társadalomba, ha van célja.

Ezek a közös és eltérő vonások alakítják ki az **ifjúsági szubkultúrát**. Ennek része lesz a deviánsok kultúrája is. A 70'-es években leginkább a **csövesek** számítottak deviánsnak a fiatalok között. Őket követte az **aluljárók** csoportjai. Aluljárókban verődtek össze, pl. break-

esek, ami sajátos öltözködési és szórakozási móddal jár. De szubkultúra még a gördeszkásoké, snow-boardosoké, stb. Ezek teremthetnek divatot is.

A szubkultúrában nem mindig deviáns csoportok alakulnak ki, hanem **konform, a kultúrával párhuzamosan** alakulnak. A **juppikra** a konform kispolgári életstílus volt jellemző. Tudásuk és szerencsájük révén luxus életfeltételek között éltek, elegánsan öltöztek. Hedonista módon élvezték az élet örömeit. Általában menedzserek, társ és család nélkül ének, egzisztenciájukat maguk teremtik meg, nagy tudással rendelkeznek. Előkelő társadalmi származással rendelkeznek.

Ifjúság közös vonás:

- kitolódik a tanulás időszaka, egyre nagyobb arányban tanulnak
- a házasságkötés időszaka is kitolódik
- a házasság, mint együttélési forma egyre inkább elveszíti kizárólagosságát.

Időskorúak:

- az inaktivitás teszi őket összetartozóvá. Mégis sokan dolgoznak az egzisztenciális gondok miatt vagy úgy érzik, feleslegessé váltak, ami miatt mindent megtesznek, hogy újra dolgozhassanak. Nem olyan a családok struktúrája, hogy vissza tudnának illeszkedni.
- közös vonás a romló egészségi állapot, de ez sem jellemez mindenkit. Ezeket a gondokat kezelni kell, a társadalom viszont nem képes méltó módon kezelni → nem növekszik a reál nyugdíj. Az inaktív nyugdíjasok száma megnőtt, mert nincs biztosítva a reprodukció. Ezt társadalom-politikai eszközökkel kezelni kell.
- közös jellemző az elmagányosodás, főleg ha házastársuk meghalt → végleg magányossá válhatnak. Ezt a társadalomnak kezelni kell, pl. nyugdíjas klubok, társskeresők, stb. Lényegesebb lenne a környezete odafigyelése. Erősödik bennük az érzés, hogy feleslegesek.
- nem megoldott ápolásuk sem, mert ma a családok működése nem teszi ezt mindig lehetővé. Nem megoldás az ápolási otthon, inkább a házi ápolás előnyösebb.
- Több figyelmet, megértést igényelnek, ami nem könnyű a mentális, szellemi leépülés folyamata miatt. Kellő tapintattal nem igazán tudja kezelni a társadalom.

Feladat:

Olvasd el az anyagot. Válaszolj a kérdésekre, majd olvasd el legalább ötször. Csak ezután küld el nekem az válaszokat emailben.

1. Mi a demográfia?
2. Írd le, hogy a népesség, miért társadalmi folyamatokat befolyásoló tényező?
3. Milyen tényezők határozzák meg a népesedést? Sorold fel!
4. Mi a korfa, sorold fel és röviden jellemezd a típusait!
5. Írd le Magyarország demográfiai jellemzőit!
6. Mit nevezünk demográfiai besorolásnak? Jellemezd röviden a két fő csoport helyzetét!